No. ३८२ / घ

Title किरातार्जुनीयम्

Author म· भारविः

Extent १४ पत्रे Age

Subject काव्य

१५ पत्राणि

किरातार्जुनीयम्

~~२८[illegible]१~~

२८१

[redacted]

श्रीं श्वादा शोका
यनमः॥

श्रीगतोरगपनम

[redacted]

श्रीगते

॥[redacted]

[redacted]

श्रीगवराप

श्रीगणनाथनम

स्मरणं कीर्तनं केलिः प्रेक्षणं गुह्यभाषणं। संकल्पोऽध्यवसायश्च क्रियानिर्वृत्तिरेव च ॥१॥
एतन्मैथुनमष्टाङ्गं प्रवदन्ति मनीषिणः। विपरीतं ब्रह्मचर्यमेतदेवाष्टलक्षणं ॥ वर्णी

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ श्रियः कुरूणामधिपस्य पालिनीं प्रजासु वृत्तिं यमयुंक्त वेदितुं। स
वर्णिलिङ्गी विदितः समाययौ युधिष्ठिरं द्वैतवने वनेचरः ॥१॥ कृतप्रणामस्य महीं महीभुजे जितां
सपत्नेन निवेदयिष्यतः ॥ न विव्यथे तस्य मनो न हि प्रियं प्रवक्तुमिच्छन्ति मृषा हितैषिणः ॥२॥ द्वि
षां विघाताय विधातुमिच्छतो रहस्यनुज्ञामधिगम्य भूभृतः ॥ स सौष्ठवौदार्यविशेषशालि
नीं विनिश्चितार्थामिति वाचमाददे ॥३॥ क्रियासु युक्तैर्नृप चारचक्षुषो न वंच
नीयाः प्रभवोऽनुजीविभिः ॥ अतोऽर्हसि क्षन्तुमसाधु साधु वा हितं मनोहारि च
दुर्लभं वचः ॥४॥ स किंसखा साधु न शास्ति योऽधिपं हितान्न यः संशृणुते स किं
प्रभुः ॥ सदानुकूलेषु हि कुर्वते रतिं नृपेष्वमात्येषु च सर्वसंपदः ॥५॥ निसर्ग
दुर्बोधमबोधविक्लवाः क्व भूपतीनां चरितं क्व जन्तवः ॥ तवानुभावोऽयमवेदि

तदनुकूलं व्यापारं ... ९ माहेश्वराः १

वर्णिलिंगम
... कि २।०
... वनेचरः
... २२
... हितमे
... २
... १
... प्रभुः
... बोधि

शब्देन रत
... नामा
... नेकार्ते ४
व्यवहारः १
... १
हितकारि
... १

भवतः सकाशात्

वि१

विशंकमानो भवतः पराभवं नृपास
यन्मया निगृह्य दत्तसैन्यवर्गविद्विषां ॥६॥ विशंकमानो भवतः पराभवं नृपास
नस्थोपि वनाधिवासिनः ॥ दुरोदरच्छद्मजितां समीहते नयेन जेतुं जगतीं सु
योधनः ॥७॥ तथापि जिह्मः स भवज्जिगीषया तनोति शुभ्रं गुणसंपदा यशः ॥ स
मुन्नयन्भूतिमनार्यसंगमाद्वरं विरोधोपि समं महात्मभिः ॥८॥ कृतारिष
ड्वर्गजयेन मानवीमगम्यरूपां पदवीं प्रपित्सुना ॥ विभज्य नक्तंदिवमस्ततंद्रि
णा वितन्यते तेन नयेन पौरुषं ॥९॥ सखीनिव प्रीतियुजोनुजीविनः समान
मानान्सुहृदश्च बंधुभिः ॥ स संततं दर्शयते गतस्मयः कृताधिपत्यामिव साधु
बंधुतां ॥१०॥ असक्तमाराधयतो यथायथं विभज्य भक्त्या समपक्षपातया ॥
गुणानुरागा[illegible]दिव सख्यमीयिवान्न बाधतेस्य त्रि[illegible]णः परस्परं ॥११॥ नि[illegible]यं सा

दि१ गा१

Left margin: धूर्तकरटेन २ / कुटिलः॥२ / क्रो कामधादपः / मनोज्ञं ५ / अनुस्मृति / धर्म अर्थ काम ३

Right margin: अत्यमर्थमधीत रन्यायेन ददाति / सम / २१ / नाशवर्जितं

विनियोगस्य सत्क्रियाः ५ व्यवहरति ? स्थानेषु ५ क्रोधेन ३

अविश्वस्तः ४ शो १

किं०
२

मनदानवर्जितंनभूरिदानंविरहय्यसत्क्रियां॥प्रवर्ततेतस्यविशेषशालिनीगुणा
नुरोधेनविनानसत्क्रिया॥१२॥वसूनिवांछन्नवशीनमन्युनास्वधर्मइत्येवनिवृत्त
कारणः॥गुरूपदिष्टेनरिपौसुतेपिवानिहंतिदंडेनसधर्मविप्लवं॥१३॥विधायर
क्षान्परितःपरेतरानशंकिताकारमुपैतिशंकितः॥क्रियापवर्गेष्वनुजीविसा
त्कृताःकृतज्ञतामस्यवदंतिसंपदः॥१४॥अनारतंतेनपदेषुलंभिताविभज्यस
म्यग्विनियोगसत्क्रियां॥फलंत्युपायाःपरिबृंहितायतीरुपेत्यसंघर्षमिवार्थ
संपदः॥१५॥अनेकराजन्य[illegible]थाश्वसंकुलंतदीयमास्थाननिकेतनाजिरं
नयत्ययुग्मच्छदगंधिरार्द्रतांभृशंनृपोपायनदंतिनांमदः॥१६॥सुखेनलभ्या
दधतःकृषीवलैरकृष्टपच्याइवसस्यसंपदः॥वि[illegible]तन्वतिक्षेममदेवमातृ

कर्ता कर्म

आत्मसात् मेदेन स्ववशीकुर्व ॥२॥ ति ४

तामदानभेदंडाः ४

सप्तपर्णवृक्ष २ स्वगंधः

विद्यमानं

कृतित्व कार्यसमाप्ति

॥२॥ लि

वर्धमान

अगणा ७

रा०

क्रियायैसामग्री ति रूपेबलाःते रूपेणपच्यंतेनाकृष्टपच्याः १ देवः पर्जन्यएवमातायेषांतेदेवमातृ

शोशासंज्ञाताभसोशोशिता: देशा॰१ वर्मेघ्रूत्यार्पिधनाधिपेश्पिर नितिविक्ष्य:॥२ प्रशोत्तातार्था धाम
नशोशिता आभशोशितता: क्रियाः पेन ५

परस्दु॰ स४

कौश्चिरायतस्मिन्नंकुरवां ध्यकासपतिं॥१७॥ उदा[illegible]रकीर्तैरुदयैदयावत: प्रशांतबाधैर्दिश
तौमिरज्ञया॥ स्वयंजुदुग्धैस्यछरौररुपस्तुतांवस्तूयमानस्य वस्तु निमिर्दिनी॥१८॥ महो
जसोमानधनाधनार्पितांधरुर्न्दत: संयतिल्लक्ष्मकीर्तय:॥नुसंहतास्तस्यननेदच्चतयः प्रि
यारीर्वांछंस्सुभिः समीहितुं॥१९॥ महीन्द्रतां[illegible]रितैःभ्वरैः क्रिया: सवेदनिः शेष[illegible]
मशोशितक्रियः॥ महोदयैस्तस्यहितानुबंधिभिः[illegible] प्रतीयतैर्धातुरिवैदितैर्फलैः॥२०॥
नेतेनसज्यं[illegible]हुद्यतं धनुः हतं नवीकोपविजिह्मेमाननं॥ छरानुरागेरोहिरोवि
रुह्यतैनराधिपैर्मौल्यमिवास्यशासनं॥२१॥ स यौवराज्येनवयौवनोद्धतं निधायदु
शासनमिद्धशासनः॥ मखेषुखिन्नोनुमत: पुरोधसा धिनोतिह[illegible]व्येनहिरण्यरे

Left margin: मन्यानेषुर
माथैमह
४
कवि
आज्ञप्र:

Right margin: एकं इति
संपादयेत्
स्वार्थी
ष:रे
क्रियमनु
पधूतिता
नि रितानु
वर्धनिर्मे

श्रीति श्रीसाध्वसं भयं २ त्वत्तः एष्यंतीः त्वदेष्यंत्यः ताः २ कथाप्रसंगो यात्तले विशायेद्वेपि वाच्यं वते इति विश्वः

कि रा० तस्य ॥२२॥ प्रलीन न्रपालमपि स्थिरायति प्रशासदावारिधिमंडलं भुवः । स चिंत

उत्तरकालः १ यत्येव भियस्त्वदेष्यतीरहो दुरंता बलवद्विरोधिता ॥२३॥ कथाप्रसंगेन जनैरुदाहृताद

नाम्नः ३ नुस्मृताखंडलसूनुविक्रमः । तवाभिधानाद्व्यथते नताननः स दुःसहान्मंत्रपदादि

तस्मात् ॥१॥ ४ वोरगः ॥२४॥ तदाशु कर्तुं त्वयि जिह्ममुद्यते विधीयतां तत्र विधेयमुत्तरं । परप्रणी त्वया ४

तानि वचांसि चिन्वतां प्रवृत्तिसाराः खलु मादृशां धियः ॥२५॥ इतीरयित्वा गिर ॥१॥

कस्मिन्नसति मात्तसत्क्रिये गतेथ पत्यौ वनसन्निवासिनां । प्रविश्य कृष्णा सदनं महीभुजा तदा तस्मात् ताः त तस्मा

प्राप्तासत्क्रि चचक्षेनुजसन्निधौ वचः ॥२६॥ निशम्य सिद्धिं द्विषतामपाकृती[illegible]स्त्या त २ १ अपाकृतीः

याये न भ आत्तसत्क्रि यः तस्मिन् विनियंतुमक्षमा । नृपस्य मन्युव्यवसायदीपिनीरुदाजहार द्रुपदात्मजा गिरः ॥२॥ तदनंतरं राम

मन्युश्च व्यवसायश्च मन्युव्यवसायौ दीपयंतीति ताः मन्युव्यवसाय दीपिन्यः ताः १

नारीणां समयाः नारीसमयाः निरस्ताः नारीसमयाः आचाराः यैस्ते २ पदे ध्योनाते ३ तिरस्कार इव १

यद्यपि

न वादृशेषु प्रमदाजनोदितं भवत्यधिक्षेप इवानुशासनं। तथापि वक्तुं व्यवसाययंति मां निरस्तनारीसमया दुराधयः ॥२८॥ अखंडमाखंडलतुल्यधामभिश्चिरं धृता भूपतिभिस्स्ववंशजैः। त्वया स्वहस्तेन मही मदच्युता मतंगजेन स्रगिवापवर्जिता ॥२९॥ व्रजंति ते मूढधियः पराभवं भवंति मायाविषु ये न मायिनः॥ प्रविश्य हि घ्नंति शठास्तथाविधानसंवृतांगान्निशिता इवेषवः ॥३०॥ गुणानुरक्तामनुरक्तसाधनः कुलाभिमानी कुलजां नराधिपः॥ परैस्त्वदन्यः क इवापहारयेन्मनोरमामात्मवधूमिव श्रियं ॥३१॥ भवंतमेतर्हि मनस्विगर्हिते विवर्तमानं नरदेववर्त्मनि॥ कथं न मन्युर्ज्वलयत्युदीरितः शमीतरुं शुष्कमिवाग्निरुच्छिखः ॥३२॥ अवंध्यकोपस्य विहंतुरापदां भवंति वश्याः स्वयमेव देहिनः॥ अमर्षशून्येन जनस्य जंतुना न जातहार्देन न विद्विषादरः ॥३३॥ परिभ्रमन्लोहितचंदनोचितः पदातिरंतर्गिरि रेणुरूषितः॥ म

दुराध्यते आधयः दुःस्वर

तू ४

इदानीं

विद्विषतीति विद्विट् तेन

मता जेनस्य ... न १

आखंडले तनु ... धामभिर्माने

२

संवृते ... दिशि ...

दि ३

इसः २

अमर्ष ताजनस्य

आदरो न

रू १

... दाप्य आतृ। गिरे आ तः १

नकोऽहं नाकाठिना संपादिताइति कठिनी हत्या | सुवर्णरजत २ | वनमेव वनांतः वनांतेशय्या | वनांते शय्या यस्य कठिकं ताम्रपात्रं ... यो ...

हारं धैसत्य धनस्य मानसं दुनोति लोकश्चिदं यं च कोदरः ॥३४॥ विजित्य यः त्रि-
ज्यमयं यं दुर्त्तरान्नेकुरुनेकुप्यं वसु वासवोपमः ॥ स वल्कवासांसि तवाधुनो
हरन्करोति मन्युं न कथं धनंजयः ॥३५॥ वनांतशय्याकठिनीकृतौ कृतीक
चाचितौ विश्वगिवागजौगजौ ॥ कथं त्वमेतौ धृतिसंयमौ यमौ विलोकयन्नुत्सहसे
न बाधितुं ॥३६॥ पुरोधिरूढः शयनं महाधनं विबोध्यसे यः स्तुतिगीतिमंगलैः ॥
अदभ्रदर्भामधिशय्य स स्थलीं जहासि निद्रामशिवैः शिवारुतैः ॥३७॥ इमाम
हं वेद न तावकीं धियं विचित्ररूपाः खलु चित्तवृत्तयः ॥ विचिंतयंत्या भव[illegible] रंज
तिचेतः प्रसभं ममाधयः ॥३८॥ अनारतं यो मणिपीठशायिनावरंजयद्राजशिरः
स्रजां रजः ॥ निषीदतस्तौ चरणौ वनेषु ते मृगद्विजालूनशिखेषु बर्हिषां ॥३९॥ द्विपदं ३

कि० | तात दाक्षे | लड् कर्तरि | दुरवि २ | सर्वमा ४ | ॥४॥ | अगेगतौ | गतौ | यतः ३ | अतिशये | वहू | अदभ्रः दर्भाः यस्यां सा

षट् विसरणगत्यवसादनेषु १ | ओहाक् त्यागे ४

राः | बहु | संतोष | नियमौ | विद्धैघितः | ५ | राम

रुष्टेर्दिवो वीतबलाहकायाः ॥५॥ अथ क्रियाः कामदुघाः क्रतूनां
सत्याशिषः संप्रति भूमिदेवाः ॥ औत्सुक्यतैरविमजगल्लुजातस्य यस्यां
नेयदहुमानपात्रैः ॥६॥ श्रियं विकर्षत्यपहंत्यघानि श्रेयः परिस्नौति तनो
ति कीर्तिं ॥ संदर्शनं लोकगुरोरमोघं तवात्मयोनेरिव किं न धत्ते ॥७॥ श्योत
न्मयूखे पिहिमद्युतौ मे नु नि र्वृतं निर्वृतिमेति चक्षुः ॥ समुत्सितज्ञातिवियोग
खेदं त्वत्संनिधावुच्छ्वसतीव चेतः ॥८॥ निरास्पदं प्रश्नकुतूहलित्वमस्मास्व
धीनं किमु निस्पृहाणां ॥ तथापि कल्याणकरीं गिरं ते मां श्रोतुमिच्छा मुखरीक
रोति ॥९॥ इत्युक्तवानुक्तिविशेषरम्यं मनः समाधाय जयोपपत्तौ ॥ उदार
चेता गिरमित्युदारां द्वैपायनेनाभिदधे नरेंद्रः ॥१०॥ चिचीषतां जन्मवतामल

प्रवातीयमोहकाय स्यांस्ता वीतबलाहकाः तस्याः ॥ पर्यंत भूरं२ अनुष्ठान कामानदुह इति ताः ९ प्र...
संसारस्य२ अभिव्याप्य २ प्रभूकुतूहलं ...तस्य ।
इदानीं२ सत्याः आशिषो येषां ते२ हिमालयगुरुस्य ।५ अनुग्रहोधेन प्रतीतिवत् ४ दोषेभ्यः पर स्य तेन उवाच२ ९ भानां विशेषाः । आ विशेषणस्य२ अनिवृतं५
प्रभूकुतूहलं तस्यैव ... अपि तत्र अस्य ... सुखवत् यथा तितम् निर्गतस्पृहं प्रस्य तत्र४

इति इहलो अथानोति आयतः ममरः २ तव इम नाथ की नाः ते २ ... जानाति

के परलोके ५ योग्या ५ नम संशयं प्राप्य ५ ... निर्... रक्षपायें

ध्वीयशोवतंसामुभयत्वभूतिं ॥ अभ्यर्हितां बंधुषु तुल्यरूपां वृत्तिं विशेषेण त
पोधनानां ॥११॥ तथापि निघ्नं नृप तावकीनैः प्रह्वीकृतं मे हृदयं गुणौघैः ॥ वीतस्पृ
हाणामपि मुक्तिभाजां भवंति भव्येषु हि पक्षपाताः ॥१२॥ युग्मं ॥ ॥ सुतान्न सूयं
किमु तस्य राशेः सुयोधनं वा न गुणैरतीताः ॥ ...स्य कथान्यैः संवृथा बलाद्वो मो
हं विधत्ते विषयाभिलाषः ॥१३॥ जहातु नैनं कथमर्थसिद्धिः संशय्य कर्णादिषु
तिष्ठते यः ॥ असाधुयोगा हि जयांतरायाः प्रमाथिनीनां विपदां पदानि ॥१४॥ प
...श्रुतायां स्वमितौ रिपूणां धर्म्यां विधानेन न धुरं चिराय ॥ तथापि परस्यैव विपत्ति
... रम्यं भाविस्फुटं तंत्रमेपरं गुणेषु ॥१५॥ विधाय विध्वंसमनात्मनीनं शममेक
वृत्तेर्भवतोऽभिलाने ॥ प्रकाशितत्वन्मतिशीलसाराः कृतोपकाराइव विद्विषस्ते ॥१६॥

मतिशीलयोः सारः ॥ तव ॥ शील

रामेण एकः वृत्तिर्यस्य ॥ तस्य मतिश्च शीलं च मतिशीले ॥ त्वन्मतिशीलसारः ॥ प्रकाशितः त्वन्मतिसारो यैस्ते

यशः अथ
तसो धस्मा सा
साधुषु ३
नयति ति पथ्यो
तेषु ३
युक्तोयमर्थः
सभायां ९
धनेभ्य सोर
धाने ...
आत्मने हित
आत्मनीनः ने
... त २

चरति आ
...
बन्धु देव ४
...
तेस्यास
प्रमथ्नंति तोः
प्रमाथिन्यः
... ९
धर्मादिन प
... ११
त ७
१२

[illegible] प्रकर्षाय [illegible] सुतेव [illegible] ॥१॥ [illegible] त्रिवारान् सप्तकृत्वः [illegible]

लब्ध्वा धरित्रीं तव विक्रमेण ज्यायांश्च वीर्यास्त्रबलैर्विपक्षः ॥ अतः प्रकर्षाय विधि
र्विधेयः प्रकर्षतंत्रा हि रणे जयश्रीः ॥१७॥ त्रिः सप्तकृत्वो जगतीपतीनां हंता गुरुर्य
स्य स जामदग्न्यः ॥ वीर्यावधूतः स्म तदा विवेद प्रकर्षमाधारवशं गुणानां ॥१८॥
यस्मिन्ननैश्वर्यकृतव्यलीकः पराभवं प्राप्त इवांतकोपि ॥ धुन्वं धनुः कस्य रणे
न कुर्यान्मनो भयैकप्रवणं स भीष्मः ॥१९॥ युग्मं ॥ सृजंतमाजाविषुसंहतीर्वः
सहेत कोपज्वलितं गुरुं कः ॥ परिस्फुरल्लोलशिखाग्रजिह्वं जगज्जिघत्संतमि
वांतवह्निं ॥२०॥ निरीक्ष्य संरंभनिरस्तधैर्यं राधेयमाराधितजामदग्न्यं ॥ असंस्तुते
षु प्रसभं भयेषु जायेत मृत्योरपि पक्षपातः ॥२१॥ यया (विद्यया) समासादितसाधनेन सुदुश्च
रामाचरता तपस्यां ॥ एते दुरापं समवाप्य वीर्यमुन्मूलितारः कपिकेतनेन ॥२२॥

परिस्फुरंत्यः लोलाः शिखाग्रजिह्वाः यस्य [illegible]

परिस्फुरंति [illegible] लोलाः शिखानां अग्राणि । शिखाग्राण्येव जिह्वा [illegible]

महवयोगायमहामहिम्नामाराधिनीं तान्नपदेवतानां॥ दातुं प्रदानोचितभूरि
धाम्नीमुपागतां [illegible] सिद्धिमिवा[illegible] विद्यां॥२३॥ युग्मं॥ ॥इत्थं कवंतव्रजसाधयै
तिप्रमाणायन्धाक्यमजातशत्रोः॥ प्रसेदिवांसं तमुपाससाद वसन्निवांतेवि
नयेनजिष्णुः॥२४॥ निर्याय विद्याथ दिनादिरम्यादिबादिवार्कस्य मुखान्मह
र्षेः॥ पार्थाननं वह्निकणावदाता दीप्तिः स्फुरत्पद्मभिवाभिपेदे॥२५॥ योगंव
तं योग्यतमायतस्मै तपःप्रभावाद्वितताररस [illegible] घः॥ येनास्य तत्वेषु कृतेव
भासे समुन्मिमीलेव चिरायचक्षुः॥२६॥ आकारमाशंसितभूरिलाभं द
धानं[illegible]मंतःकरणानुरूपं॥ नियोजयिष्यन्विजयोदये तं तपःसमाधौमु
निरित्युवाच॥२७॥ अनेन योगेन सम्मैद्धतेजा निजांपरस्मैपदवीमयछ्छ

हिम २
6
कार्मिमिव।
भगान शनु
प्रत्य
यतिकेला
इच भयहा
नो प्रशव
नी।५
उत्साह समृ २

योग्य। प्रदानेरुचितं। तस्य सक
पनं १
निवारे मिथुनं
२३ २
चतुर्विंशति
नत्य षु ६
साक्षात्कार:
७
मि १
फलप्राप्ति:
१३

शस्त्रा । एषमेन नम्रस्तो १ जपाध्ययनोपवासाभ्य अभिषवाभ्य । स्नानैः ९ विध्यासे ५ गोत्रान् भि
प्रसादाय २ दुःखेन कृतः प्राप्तः आत्मलाभो यस्य तत् ७ कृता आनतिर्येन नमस्कारः ८

समाचराचारमुपात्तशस्त्रो जपोपवासाभिषवैर्मुनीनां ॥२८॥ करिष्यसे यत्र सुदु
श्चराणि प्रसत्तये गोत्रभिदस्तपांसि । शिलोच्चयं चारु शिलोच्चयं तमेष क्षणान्नेष्य
ति गुह्यकस्त्वां ॥२९॥ इति ब्रुवाणेन महेंद्रसूनुं महर्षिणा तेन तिरोबभूवे
तं राजराजानुचरोस्य साक्षात्प्रदेशमादेशमिवाधितस्थौ ॥३०॥ कृतानतिर्व्या
हृतसांत्ववादे जातस्पृहः पुण्यजनः स जिष्णौ । इयाय सख्याविव संप्रसादं
विश्वासयत्याशु सतां हि योगः ॥३१॥ अथोष्णभासेव सुमेरुकुंजान्वि
हीयमानानुदयाय तेन । बृहद्द्युतीन्दुःखकृतात्मलाभं तमः शनैः पांडुसुता
न्प्रपेदे ॥३२॥ असंशयालोचितकार्यनुन्नः प्रेम्णा समानीय विभज्यमानः
तुल्याद्विभागादिव तन्मनोभिर्दुःखातिभारोपि लघुः स मेने ॥३३॥

तेषां मनोभिः सह मनोभिस्तैः १ अनिश्चयं यथा आलोचितं यत्कार्यं तेन नुन्नः प्रेरितः ३ तेन
विहीयमानानां तान् २

उपात्तानि गृहीतानि ... ये ... त्वं ... कुबेरस्य ... पुरोगपमध्ये ... सान्त्वस्य वाक्यं ... त्वां ... प्रियवचनैः ... विहीयं ते ते ...

नतीति ... नस्य ... पर्वतेन ... आधि ... स्थातुं ... ... हि ... बृहद्द्युति ... यत्तिये ... ते बृहद्द्युतयः ... तान् ... इत्यादि ...

धैर्येण विश्वासितया महर्षेस्तीव्रादरातिप्रभवाच्च मन्योः । वीर्यं च विद्वत्सु
सुते मघोनः स तेषु न स्थानमवाप शोकः ॥२४॥ तान्भूरिधाम्नश्चतुरोऽपि दू
रं विहाय यामानिव वासरस्य । एकौघ्यभाजं तमसेव कृष्णा विभावरीध्वांतमिवो
पपेदे ॥२५॥ तुषारलेखाकुलितोत्पलाभे पर्यश्रुणी मंगलभंगभीरुः । अ
गूढभावापि विलोकने सा न लोचने मीलयितुं विषेहे ॥२६॥ अकृत्रिमप्रेम
रसाभिरामं रामार्पितं दृष्टिविलोभि दृष्टं । मनःप्रसादांजलिना निकामं ज
ग्राह पाथेयमिवेन्द्रसूनुः ॥२७॥ धैर्यावसादेन हृतः प्रसादो वन्यद्विपेनेव नि
दाघसिंधुः । निरुद्धबाष्पोदयसन्निकंठमुवाच कृष्णामिति राजपुत्री ॥
मग्नां द्विषच्छद्मनि पंकभूते संभावनां भूतिमिवोद्धरिष्यन् । आधि

आ... यादि भि थिघ्यो: १ उत उत्सुके मनोय... उन्मना: ... उन्मना अभूः १

पर्याप्ति १ समाप्ति १ निरति ५

नितरां उत्सुका: ये निरुत्सुका: तेषां ३

द्विषामौ तपसां प्रसिद्धैर स्मद्विनाभ्मोऽर श्रेमुन्मनीभूः ॥३९॥

यशोधिगंतुं सुखलिप्सया वा मनुष्यसंख्यामतिवर्तितुं वा ॥ मनुष्येषु संख्या १

निरुत्सुकानामभियोगभाजां समुत्सुकेवांकमुपैति सिद्धिः ॥४०॥ उत्सुकानां २

लोके विधात्रा विहितस्य गोप्तुं दग्रस्य मुष्णन्नसुजैत्रमोजः ॥ तेजस्वि जयनशीलं जैत्र जेतृ ... भावः

तायां विजयैकवृत्तेर्निघ्नन्प्रियं प्राणमिवाभिमानं ॥४१॥ व्रीडानतै

राप्तजनोपनीतः संशय्य कृच्छ्रेण नृपैः प्रपन्नः ॥ वितानभूतं अतरि ...

...थि ... वितत्य व्याप्य यशः समूहं निवेदितं निकीर्णं ॥४२॥ वीर्यावदा

नेषु कृतावमर्षस्त्वं ने भ्रातामिव संज्वलीति ॥ कुर्वन्प्रयामक्ष अवदानं महत्कर्म

...र्यस्य अवदाना ...ि तेषु महत्कर्म

भाधाद नं दैर्घ्यं १

...तेजस्य। स्वतेजः। न नवं न संपादयतीति नवी करिष्यति।२
स्मर्तुं द्विषतां प्रभावः। द्विषत्प्रभावेन अंतरितं गुरुतेजो यस्य।

यमायतीनामकंकिषामहद्दवावशेषः॥४३॥ प्रसह्य योस्मासु प
रैः प्रयुक्तो वक्तुं न शक्यः किमुताधिकर्तुं। नवीकरिष्यव्यसनेप
[illegible] श्रुत्यवाद्रीः स तद्विनो मेह दयोनिकारः॥४४॥ कुलाकं॥ ॥प्राप्ता
भिमानो व्यसनादसह्याद्दंतीव दंतव्यसनाद्विकारः। द्विषत्प्रभावां
निरितोरुतेजाः शरद्घनाकीर्णरवीवादिरद्रिः॥४५॥ स व्रीडमंदेव
निष्क्रियत्वा [illegible] यथर्थमस्वैरवभासमानः॥ यशः क्षपाक्षीशजला
र्णवानां स्वमन्यमाकारमिवाभिपन्नः॥४६॥ दुः[illegible]शासनो मर्षरजो
विकीर्णैरेभिर्विनाथैरिव भाग्यनाथैः॥ केशैः कदर्थीकृतवीर्य
व्रीडयासहिताः सव्रीडाः
सव्रीडाएवमंदाजिते

...सारो यस्य। कदर्थीकृतो वीर्यसारो यस्य।१

अभिमानस्य ... नाशः तस्मात् ... शरद्घनः ... अतिशयेन ... निर्गता क्रिया येभ्यो तानि। निष्क्रियाणां भावः निष्क्रियत्वं तस्मात्

असंस्कारेण हता। तां व्याकरणंमपादिन हतां अर्थरहितां करोति ३ अस्माकं

अर्थजाते विफले सति

सारः कुत्रचित्स एवासि धनंजयस्त्वं।।४७।। विशेषकं।। सक्षत्रियस्त्राणसहः सतां यस्तत्कार्मुकं कर्म सुयस्य शक्तिः।। वहन्द्वयीमप्यफलेऽर्थजाते करोत्यसंस्कारहतामिवोक्तिं।।४८।। वीतौजसः संनिधिमात्रशेषा भवत्कृतां भूतिमपेक्षमाणाः।। समानदुःखा इव नस्त्वदीयाः सरूपतां पार्थ गुणा भजन्ते।।४९।। आक्षिप्यमाणं रिपुभिः प्रमादान्नागैरिवालूनशिखं महेन्द्रं।। तां धारयं योमरुताधिरूढं दीप्यादिनं श्रीरिव घर्मरश्मिं।।५०।। करोति यः सर्वजनातिरिक्तां संभावनामर्थवतीं क्रियाभिः।। संसत्सु जाते पुरुषाधिकारे नपूर्णतां।।५१

पुरुषाणां गणना तिरिका

ता २ अधिका

सर्वजने चते जनान्त्ये सर्वजने स्यः अ

विचिंत्यं ते तानि विचिंत्यमानानि तैः ॥ १ नसफलान् सफलान् संपादय इति ५ कारणं विना

मां

स्मरन्ती तं समुपैति संख्याः ॥५१॥ प्रियेषु यैः पार्थ विनोपपत्तैर्विचिंत्य
मानैः क्षममेति चेतः ॥ तव प्रयातस्य जयाय तेषां क्रियादघानां मघ
वा विघातं ॥५२॥ मा गाश्चिरायैकचरः प्रमादं वसन्नसंबाधशिवे
पि देशे ॥ मात्सर्यरागोपहतात्मनां हि स्खलंति साधुष्वपि मानसा
नि ॥५३॥ तदाशु कुर्वन्वचनं महर्षेर्मनोरथान्नः सफलीकुरुष्व ।
प्रत्यागतं त्वास्मि कृतार्थमेव स्तनोपपीडं परिरब्धुकामा ॥५४॥ उ
दीरितां तामिति याज्ञसेन्या नवीकृतोद्ग्राहितविप्रकारां । आ
साद्य वाचं स भृशं दिदीपे काष्ठामुदीचीमिव घर्मरश्मिः ॥५५॥

नवं नवः नवः संपादितमिति नवीकृतः । नवीकृतश्चासौ उद्ग्राहितश्च ।
नवीकृतो उद्ग्राहितः विप्रकारो यस्याः सा ताम्

न विद्यते संबाधो यस्मिन् । असंबाधः असंबाधश्चासौ शिवश्च । तस्मिन् । संकटेन तु संबाधः ३
स्तनान्योपपीडं इति ६

अरीणां दृष्टिगोचरः ॥ ते ३ न गमो अगता २ पुरोधा पुरोहितः १ हेतीनां संहतिः ॥ आरोपिता हे
शितश्चासौ निस्त्रिंशश्च शितनिस्त्रिंशः महान्तौ च तौ इषुधी च ४ निसर्गं ह निर्घस्य असौ १
न युज्येते तौ ४

अथोपनिपत्य शिवं विदिवृषः पुरः पुरोधसा रोपितहे[•]तिसंहतिः ॥ बुभा
र रंभ्योपिव पुरःसंभीषणं गतः क्रियां मंत्रैर्वाभिचारिकीं ॥५६॥ अविल
च्छ्यविकैर्घृणं परैः प्रायित ज्यारैः कर्मकामु•कं ॥ अगतावरिदृष्टिगोच
रं[•]तनिस्त्रिंशं रायुजौ महेषुधी ॥५७॥ पद्मासेवतिरोदधत्कुहुमेहसीं
गोत्रभिदायुधक्षतीः ॥ कवचं चे सरत्नमुद्वहन्नर्ज्वलितं ज्योतिरिवां
तरं दिवः ॥५८॥ अलकाधिपभृत्यदर्शितं शिवमुर्वीधरवर्त्मसंप्रयावृ ॥
हृदयानि समाविवेश सः क्षणमुद्वाष्पदृशां तपोभृतां ॥५९॥ विश्वो
षकं ॥ ॥ अ•नुजगुरथ दिव्यं दुंदुभिध्वानमाशाः सुरकुसुमनिपातै
र्व्यामि लक्ष्मीर्वितेने ॥ प्रियमिव कथयिष्यन्नालिलिंग स्फुरंतीर्भुवमनि

पेद्दशो येषां ते उद्वाष्पदृशः तेषां ३

अभिचारः प्रयोजनं यस्यासा तो २
मंत्रेण बधः आयु
धसमूहो यस्य १
ज्वलितो निज्योती
षि यस्मिन् तत् ५
नक्षत्राणि
कर्मणि दृश्येदयामास
दुंदुभीनां ध्वानं ते
८
उद्गतः बाष्पो येषां
सो उद्बाष्पा उद्बा

न निभृतता अनिभृतता अभृततायां तौ वेलावीचय इत्यः अनिभृत तवेलावीचय एवं वा ह्येते यस्य
कलहे समे एव ... प्रमत्त
श्रीमस्तुइति ये वेला । नि अपेत पंको यासु ता ५ कलहे समे स्खलाय स्यात् ता ३

१८ तवेलावीचिवाहुः पयोधिः ॥ ६० ॥ ॥ इति श्रीकिरातार्जुनीये
लक्ष्म्यंके भारवीकृतौ अष्टमः सर्गः ॥ ८ ॥ ३ ॥ ॥ ❀ ❀ ❀ ❀

ततः सकूजत्कलहंसमेखलां सपाकसस्याहितपाण्डुतागुणाम् ॥ उ
पाससाद उपजनं जनप्रियः प्रियामिवासादितयौवनां भुवम् ॥ १ ॥ वि
नम्रशालिप्रसवौघशालिनीरपेतपंकाः ससरोरुहाम्भसः ॥ ननं
दपश्यन्नुपसीम संस्थलीरुपायनीभूतशरद्गुणश्रियः ॥ २ ॥ निरीक्ष्य
माणा इव विस्मयाकुलैः पयोभिरुन्मीलितपद्मलोचनैः ॥ हृतप्रि
याहृष्टिविलाससविभ्रमा मनोऽस्य जह्रुः शफरीविवृत्तयः ॥ ३ ॥ तुता
पपश्यत्कलमस्य सोऽधिकं सवारिजे वारिणि रामणीयकम् ॥ सुदुर्लभे
... हितः पाण्डुतागुणो यस्याः सा तां ३
... निर्यतानि ... नि ... हितानि ... नाहितानि ...
नाहि ... हितं । ...
... पानसः ।

[illegible]

तरंगाः स आता अस्मिन् तत् तरंगितं तरंगितं च तत् सोमं च । तरंगितसोम विषविपाडुमत् ॥ ५

पाठीनश्च मत्स्यः २ विचित्र स्याना पुष्प

भैना हर्तिकोपिनंदि कुप्रकर्षलक्ष्मीमनुरूपसंगमौ ॥४॥ कुनोदंतस्यस्य

लपद्मिनीगतं वितर्कमाश्रिष्टतकेनसंततिं ॥ अवाप्त किं अक्षुविनेदेमु-

खैकैर्विय नपांगीन परोहतंपयः ॥५॥ कुतोस्मिलिखं शिथिलसंमायता श-

नैः शनैः शांतरये एवारिणा ॥ निरीक्ष्यैरमेसेस समुद्रयापितां तरंगिसोम

विपांडुसेकेतं ॥६॥ मनोरमंप्रापितमंतरं कवोरलं कुतं केसररं कुनाऽ

णुनां ॥ अलकृता मांधरपल्लवश्रियां समानयंतीमिव बंधुजीवि

कां ॥७॥ नवातपालोहितमाहितं मुहुर्महानिवेशौ परितः पयोधरौ ॥ चका

सयंतीमरविंदजैरजः परिश्रमां [redacted] कुलकेनसंपत्तं ॥८॥ कपोल

संश्लेषिविलोचनत्विषाविभूषयंतीमवतंसकोत्पलं ॥ कुतेनपांडौ

कपोले संश्लेषः कपोलसंश्लेष विद्यते यस्यात् ॥ अवतंस एव अवतंसकं ॥ अवतंसके

उत्पलं तत् च ॥ कर्णपूरोत्पलं

कि० रा०

शरदः कृतार्थतां ॥९॥

कलमस्यगोपिकां निरीक्ष्य मेने [illegible] विरोपकं ॥ उपार

ताः पश्चिमरात्रिगोचरादपारयंतः पतितुं जवेन गां ॥ तमुत्सुकाश्चक्रुरवेक्ष

णोत्सुकं गवां गणाः प्रस्नुतपीवरौधसः ॥१०॥ परीततस्तु क्षाबजये जयश्रियानदं

तमुच्चैः स्तनसिंधुरोधसं ॥ ददर्श पुष्टिं दधतं स शारदीं सविग्रहं दर्पमिवाधि

पंगवां ॥११॥ विलुप्यमानैरपि तस्य मंथरं गवां हिमानीविशदैः कदंबकैः ॥ शर

न्नदीनां पुलिनैः कुतूहलं गलद्दुकूलैर्जघनैरिवादधे ॥१२॥ गतान्पशूनां

सहजन्मबंधुतां गृहाश्रयं प्रेमवनेषु बिभ्रतः ॥ ददर्श गोपानुपधेनु पांडवः कृतानुका

रानिवगोभिरार्जवे ॥१३॥ परिभ्रमन्मूर्द्धजषट्पदाकुलैः स्मितोदयादर्शितदं

तकेसरैः ॥ मुखैश्चलत्कुंडलरश्मिरंजितैर्नवातपामृष्टसरोजचारुभिः ॥१४॥

परिभ्रमतश्च ... स्मितोदयेन ... दर्शिताः ...

... नवातप ... सरोज ...

बोलस्यते । अपवर्जिता निबंधश्वासो निश्वासस्य । निबंध निश्वासेन कंपितः अधरो यासां ताः १
स्तासां २ तुंगअतिशयेन मदो उन्मादयंति उन्मादयंति ॥ केषु ३
शीलयासी । विद्युते या सा तासां उन्मादः उन्मादयतः तेषु ३

निबद्धनिश्वासविकंपिताधरा लता इवोत्प्रस्फुरितैकपल्लवाः ॥ व्यपोढपार्श्वै
रपवर्तितत्रिका विकर्षणैः पाणिविहारहारिभिः ॥ १५ ॥ व्रजाजिरेष्वंबुदना
दशंकिनीः शिखंडिनामुन्मदयत्सु योषितः ॥ मुहुः प्रणुन्नेषु मथां विवर्तनै
र्नदत्सु कुंभेषु मृदंगमंथरं ॥ १६ ॥ स मंथरावल्गितपीवरस्तनीः परिश्रम
क्लांतविलोचनोत्पलाः ॥ निरीक्षितुं नोपरराम वल्लवीरभिप्रनृत्ता इव वर्यारया
षितः ॥ १७ ॥ कालापकापपातार वीजहतो विजिह्मतां पोपभुक्कांतिकस
स्य संपदः ॥ रथांगसीतितसांद्रकर्दमान्प्रसक्तसंपातपृथक्कृतान्पथः ॥
१८ ॥ जनैरुपग्राममनिंद्यकर्मभिर्विविक्तभावेंगितभूषणैर्वृताः ॥ भर
द्दशीश्रममंजुपोपमाः स पुष्पहासाः स निवेशवीरुधः ॥ १९ ॥ ततः स

सस्यानां संपदः अतिथेः सस्य संपदः ... उपभुक्तोः ... अतिक सस्यसंपदायेषां
तो । तानि ४ सीम ... ४

किं०रा० पु० ४

[illegible] दिवहारिणा [illegible] लता १९ आम्रमाल्यो [illegible] आश्रम [illegible] तपमीपते ना: १९

[illegible] विकासः [illegible] १९ वि [illegible] तिकानि [illegible] भूषणानि [illegible] १९ [illegible]

[illegible] घनानोभाव: [illegible] शरद्गुणाः शरद्गुणो [illegible] लोके [illegible]

संप्रेक्ष्य शरद्गुणश्रियं शरद्गुणालोकनलोलचक्षुषौ उवाच यक्षस्तमनो

द्वितीयगामिनं शिवनिशो वसरैवसीदतीं ॥२०॥ इयं शिवाय नियतेरिवाय

तिः कृतार्थयंती जगतः फलैः क्रियाः ॥ जयश्रियं पार्थ पृथूकरोतु ते श

रत्प्रसन्नांबुरनंबुवारिदा ॥२१॥ उपैति सस्यं परिणामरम्यतां नदीरनौ

द्धत्यम [illegible] ता मही ॥ नयैर्गुणैः संप्रति संस्तवस्थिरं तिरोहितं प्रेम घना

[illegible] श्रियः ॥२२॥ पतंति नास्मिन् विशदाः पतत्रिणो धृतेंद्रचापा न प

योदपंक्तयः ॥ तथापि पुष्णाति नभः श्रियं परां न रम्यमाहार्यमपेक्षते गु

णं ॥२३॥ विपांडुभिर्म्लानतया पयोधरैः [illegible] ताचिराभागुणहेमदाम

भिः ॥ इयं कदंबानि[illegible]लभर्तुरत्यये न दिग्वधूनां कृशता न राजते ॥२४॥

[illegible]

[illegible]

विहायवांछामुदितेमदात्ययोदरक्तकंठस्यरुतंशिखंडिनः॥ प्रकृतिम
यस्ममदहंसनिस्वनंकुलां प्रियेवबोधिकृतानसंस्तवः॥२५॥ अनीपृथुक्लं
बभ्रुतः पिशंगतांगताविपाकेनफलस्यशालयः॥ विकासिवप्राम्भसिगंध
सूचितं नमंति निघ्नानु निवासितो सलं॥२६॥ मलिनीनामनु रंजितु
र्षाविभिन्नैर्मंभोजपलाशशोभया॥ पयः स्फुरच्छालिशिखापिशंगितं दुतं
धनुः खंडमिवाहिविद्विषः॥२७॥ विपांडुसंव्यानमिवानिलोद्धतं निरं
धतीः सप्तपलाशजंरजः॥ अवानाश्लो मिलितं वाणबंधुरपः स्पुष्प
हासा वनराजियोषितः॥२८॥ अदीपितं वैद्युतजातवेदसासितांशु
दखंडतिरोहितातपं॥ ननांतरं संसांतरवारिशीकरैः शिवेन भोयमस्य
राजवायुभिः॥२९॥ सितच्छदानामुपपिबधावतां रुतैरमीवांगप्रसिधा
सितांबुरुहे तिरोहिते तः आ...मृतरं

कि०२

पृथ पा... पासाता ... पाप आ सीर पत्नी ... पाप आ ... दिता: २

२ विद्रुमस्य भंग: । विद्रुमभंगवल्लोहितानि तै:

पतत्रिणां प्रकुर्वतेवारि[illegible] दरोधनिर्गता: परस्परालापमिवामलोदि
शः ॥२०॥ कालापकं । विहारभूमेरभिघोषमुत्सुका: शरीरजेभ्य श्च्युतय
थपंकयः ॥ असक्तमूर्धान्सिपयः स्वरंत्यमेरूपायनानीवनयंतिधेनवः ॥२१॥
मुरवैरसौविद्रुमभंगलोहितैः शिखाः पिशंगीः कलमस्यविभ्रती ॥ शुका
वलिर्व्यक्तशिरीषकोमलाधनुःश्रियंगोत्रभिदोनुगछति ॥२२॥ जगत्प्रसू
तिर्जगदेकपावनीव्रजोपकंठं तनयैरुपेयुषी ॥ द्युतिसमग्रासमिति
गांभिसावुपैतिमंत्रैरिवसंहिताहुतिः ॥ कृतावधानांजितव[illegible] बर्हिणध्वनौ सु
रकगोपीजनगीतिनिस्वने ॥ [illegible] जिघत्सामपहायभूयसीं [illegible] स
स्यमभ्येतिमृगीकदंबकं ॥२४॥ असावनास्थापरयावधीरितः स

व्यक्तानि च तानि शिखा पोजिता: २ विहाय २ एकाग्रचित्तः २ अवज्ञातः १
लितरी आनि । व्यक्त शिरीषा अनुमिषा । ता २ ... अनोस्था पापरा । ...
तीर्वकोमला ... तिलर्ला

क०स०   सरोरुहाणि ... यस्यास्ता सरोरुहिणी तया ।   समुद्धूतः सरोजरेणुर्येन । तेन २   सवासितम् ...

धारासंपात आसारः हृता आसारकणाः येन । तेन २   असौ मनो ...

रोरुहिण्याशिरसा नमंन्नपि ॥ उपैति शुष्यन्नपि कलमः सहांभसा मनोभुवातप्त   तो २

कु१४ इवाभिपांडुतां ॥ ३५ ॥ अमीसमुद्धूतसरोजरेणुना हृताहृतासारकणेन वायुना ॥

उपागमे दुश्चरिता इवापदां गतिं न निश्चेतुमलं शिलीमुखाः ॥ ३६ ॥ इति कथ   येमराः ३

यति तत्र नाति दूरादथददृशे पिहितोष्णरश्मिबिंबः ॥ विगलितजलभारशुक्लभा

सां निचय इवांबुमुचां नगाधिराजः ॥ ३७ ॥ तमतनुवनराजिश्यामितोपत्य

कांतं नगमुपरिहिमानीगौरमासाद्य जिष्णुः ॥ व्यपगतमदरागस्यानुस

स्मार लक्ष्मीमसितमधरवासो बिभ्रतः सीरपाणेः ॥ ३८ ॥ इति श्रीकिराता

र्जुनीये महाकाव्ये लक्ष्म्यंके भारवीकृतौ शरद्वर्णनो ना

म चतुर्थः सर्गः ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ ॥ ४ ॥ श्रीः ॥

अतनवश्च ... वनराजयः ... अतनुवनराजिभिः श्यामिताः उपत्यकान्ताः यस्य । तं २

... मासेजोमारी

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीलक्ष्मीनृसिंहायनमः॥ श्रीरामायनमः॥ श्रीराम

श्रीरामजलदश्यामजायेतजडितंकदा॥ मदीयंहृदयंहेमचिंताचिंतामणिस्तव॥१॥

श्रीराम